
Anna Svídnická

Anna Košátková - Drahomír Suchánek

Jen málokterý středověký panovník si mohl dovolit dlouhé oplakávání mrtvé partnerky. Rovněž Karel IV. po skonu své druhé manželky Anny Falcké téměř okamžitě zahájil jednání o dalším sňatku. V jeho případě byl důvod více než zřejmý – navzdory dvěma předchozím manželstvím stále postrádal mužského nástupce, což mohlo vždy znamenat nebezpečí tvrdých bojů o uprázdněný trůn. Vyvolenou se nakonec stala půvabná dcera svídnického vévody Anna, mladá dívka, o jejíž ruku pražský dvůr usiloval již dříve. Karel původně plánoval, že by mohla být vhodnou partnerkou pro jeho sotva narozeného syna Václava. Náhlá princova smrt tyto sňatkové kombinace sice ukončila, následný skon manželky Anny Falcké však přiměl Karla původní myšlenku oživit a mladou Annu Svídnickou pojmout sám za manželku.

První svatební jednání proběhla již v březnu ve Vídni, kde se Karel sešel k poradám se svými sousedy, především rakouským vévodou Albrechtem II. a uherským králem Ludvíkem I. z Anjou, který zastupoval i polského krále Kazimíra. Dohodnutý sňatek s Annou je proto třeba chápat v kontextu středoevropské politiky. Karel chtěl upevnit dobré vztahy se svými sousedy a současně posílil postavení Českého království. Anna sice stála stavovskými nižší než římský a český král, přesto představovala velmi zajímavou partii. Po matce byla neteří uherského krále, který se postupně stával klíčovým Karlovým partnerem – díky polsko-uherským dohodám se měl Ludvík Uherský stát výhledově i polským vládcem a jeho autorita rostla. Polské záležitosti přitom Karla velmi zajímaly, neboť právě svídnicko-javorské vévodství představovalo poslední slezskou enklávu, která dosud nebyla pod kontrolou českých panovníků. Sňatek s Annou je tedy třeba chápat především jako politicko-strategický krok.

Sňatek proběhl pravděpodobně v uherském Budíně 27. května 1353, tedy necelé čtyři měsíce po smrti Anny Falcké. Garantem svatby byl vedle Ludvíka Uherského nevěstin strýc a tehdejší vládce svídnického-javorského vévodství Bolek II. Ten poskytl ve svatební smlouvě Anně věno 10 000 hřiven, které byly uloženy na zástavách měst Boleslawiec a Lwówek. Karel se jako manžel zavázal obvěnit svoji ženu majetkem ve výši 15 000 hřiven, pojištěných na důchodech z věnných královských měst – Hradce Králové, Vysokého Mýta a Poličky. Jelikož Anna byla jediným potomkem již zemřelého vévody Jindřicha II. a jelikož její strýc Bolek II. zůstal bezdětný, stala se Anna jeho dědičkou. Sňatek tedy zajišťoval do budoucnosti připojení Svídnicka a Javorska ke Koruně české, byť další jednání garantovala Bolkovi jak doživotní vládu, tak nakonec i pokračující vládu jeho manželky Anežky Habsburské – k českým zemím bylo území fakticky připojeno až roku 1392.

Pro dobu Anny Svídnické máme již větší množství pramenů než pro dobu jejích předchůdkyň. Proto jsme schopni konstatovat, že například její osobní dvůr byl patrně větší a honosnější než u jiných českých královen. Souviselo to zřejmě s jejím postavením římské královny a čekatelky na císařskou korunu. Této pozici musela odpovídat i její reprezentace. Vedle běžných dvorských úředníků, hofmistra a maršálka, měla k dispozici i své vlastní notáře, kaplany a lékaře. Kromě většího penza písemných pramenů máme k osobnosti Anny Svídnické i velké množství dobového ikonografického materiálu. Ze všech jejích vyobrazení jsme schopni konstatovat, že se jednalo o ženu s velmi půvabnou tváří. Dodnes nás o tom mohou přesvědčit například busty Karla IV. a Anny Svídnické na balkoně kostela Panny Marie v Mühlhausenu v Durynsku, vyobrazení Anny jako Sibylly, která ukazuje císaři Augustovi „ženu sluncem oděnou“ z emauzského kláštera v Praze, z výmalby kaple sv. Kříže na Karlštejně, z busty ve svatoštěpánském chrámu ve Vídni i z vypodobení asi nejslavnějšího, z triforia chrámu svatého Víta na Pražském hradě.

Bezesporu k nejdůležitějším momentům života Anny Svídnické patřila římská jízda a císařská korunovace. Již záhy po sňatku byla 28. července 1353 korunována v Praze arcibiskupem Arnoštem z Pardubic českou královnou a v únoru se v Cáchách stala římsko-německou panovnicí. Vrchol však měl teprve přijít v souvislosti s císařským povýšením. Cesta do Říma byla daleká a nebezpečná. Panovník musel být chráněn ozbrojenou družinou, a i proto byla tato cesta velmi nákladná, a mnoho římských králů nebylo s to ji nikdy podniknout. I v tom se projevuje velikost Karla IV., který uskutečnil hned dvě římské jízdy. V roce 1355 a mezi lety 1367–1368. Při té první nebyl papež v Římě trvale přítomen, neboť sídlil v Avignonu. Vyslal proto svého zástupce, kardinála Pierra Bertranda de Colombier. Ten korunoval Karla císařským diadémem dne 5. dubna 1355 v bazilice sv. Petra. Společně s Karlem byla korunována i Anna Svídnická, která tak krátce po svatbě získala nejprestižnější titul, kterého mohla žena ve středověku dosáhnout.

V roce 1358 se Karlovi a Anně Svídnické narodila po pětiletém manželství první dcera, pokřtěná po Karlově matce Eliška. Později byla provdána za Albrechta III. Rakouského. V únoru 1361 se narodil v Norimberku dlouho očekávaný syn Václav. Karlova radost z vytouženého mužského potomka byla velká. Když se nemluvně narodilo, císař velkoryse věnoval podle jeho váhy stejné množství zlata – 16 hřiven – chrámu Panny Marie v Cáchách. Chtěl tím zdůraznit vazbu lucemburské dynastie ke Karlu Velikému, který měl v Cáchách hlavní sídlo a byl zde i pohřben. Obyvatelům Norimberku odpustil císař na čas berně – daně. Propustil též některé vězně a z Prahy nechal přivést říšské klenoty, které potom byly v Norimberku vstaveny. Největší část svého dětství však Václav, budoucí čtvrtý český král toho jména, strávil na pražském dvoře, kde jej otec za pomoci učitelů a vychovatelů chtěl zasvětit do vládařských povinností.

Přetrvávající radost ze syna a očekávání spojená s dalším těhotenstvím manželky zkalila ovšem rodinná tragédie, k níž došlo o rok později. V pramenech se objevuje strohá zpráva, že Anna Svídnická zemřela dne 11. července 1362 při porodu svého třetího dítěte. Karel již potěť odověl. Neznáme místo Annina úmrtí, lze předpokládat, že k němu došlo buď v Praze, nebo na Karlštejně. Také o pohřebních obřadech nemáme žádných zpráv, nevíme ani to, zda byl Karel IV. přítomen. Místem posledního odpočinku Anny Svídnické je svatovítská katedrála.

Rozšiřující literatura:

BOBKOVÁ, Lenka. *Územní politika prvních Lucemburků na českém trůně*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 1993.

ČECHURA, Jaroslav – HLAVAČKA, Milan – MAUR, Eduard. *Ženy a milenky českých králů*. Praha: Akropolis, 1998.

ČORNEJ, Petr. *Osudy českých králů a královen: od Přemyslovce Vratislava II. k Habsburkovi Karlu I*. Praha: Reader's Digest, 2013.

KAVKA, František. *Čtyři ženy Karla IV*. Praha: Paseka, 2002.